

DISCERNIMENT I VIDA QUOTIDIANA

Toni Catalá

Index

1. Discernir és posar la vida en crisi

2. Discernir l'esperit de Jesús

2. 1. Posar en crisi el que és "normal i natural" a Israel

2.2. A la creu Jesús ens dona el seu esperit

3. Ignasi de Loiola, home de discerniment

4. Introducció a les regles de discerniment

4.1. Desconfiar de la pura interioritat

4.2. La clau per entrar en el discerniment

4.3. Gràcies per la vida

4.4. Gràcies pel sostre, el pa i la paraula

4.5. Donar gràcies per la trobada amb Jesús

5. Regles o criteris de discerniment

5.1. Primera setmana o època Seguir el Senyor en aquest món

5.2. Segona setmana o època Viure la llibertat de l'evangeli

6. Conclusió

1. DISCERNIR ÉS POSAR LA VIDA EN CRISI

Discernir per copsar el pas de l'Esperit per la nostra vida, no una vida en abstracte sinó sempre contextualitzada en una cultura, comporta aprendre'n el llenguatge. L'experiència més personal de l'esperit del Senyor Jesús sempre és una experiència "mística" i, per tant, en darrer terme inefable. Inefable és el que difícilment es pot expressar amb paraules, el que difícilment es pot dir. Quan una experiència s'intenta "dir" no hi ha cap manera de dir-la si no és amb la paraula i aquesta paraula ja no em pertany. En llenguatge es diu que és el més nostre i el més exterior a nosaltres pel fet que som llenguatge i vivim en ell.

Si allò que es "diu" és Esperit del Senyor Jesús, abans que nosaltres diguem alguna cosa s'han dit moltes paraules sobre Jesús. El que jo digui sobre Jesús també és mediatitzat per tot el que és anterior a mi. L'experiència inefable és meva, però posar-la en paraula cristiana suposa que l'"exposo" en un àmbit configurat per una tradició. Tradició que comporta tot allò que homes i dones, al llarg de dos mil anys, han dit, sentit, confessat, sofert, gaudit i celebrat intentant imitar Jesús de Natzaret. Llavors perquè la meua paraula sobre l'Esperit pugui ser reconeguda com a tal ha de "sonar" en l'àmbit dels que se senten afectats pel viure, morir i Viure per sempre d'Ell.

Discernir comporta, per tant, una doble referència: d'una banda, posar en "crisi", sotmetre a "prova" el que sentim i diem sobre Jesús per no caure en un somieig i en una al·lucinació merament subjectiva i que, per tant, no pugui ser reconeguda per la comunitat cristiana i, de l'altra, "pledejar" (sotmetre a judici) la nostra manera d'estar a la vida perquè el llenguatge moltes vegades és trampós i emmascarador de la realitat.

Les trampes apareixen quan a l'hora de discernir estem atents a una sola zona de la persona, com per exemple "la interioritat", i considerem "normals" i "naturals" altres zones de la realitat, tan normals i naturals que "són així". Són com un terra inamovible, espès i dens sobre el qual s'esdevé l'"experiència espiritual". Discernir el que és normal i natural és discernir la nostra vida quotidiana i els estils de vida. La normalitat i la naturalitat no deixen de ser moltes vegades una construcció ideològica interesada. Aleshores el llenguatge sobre el que "és així" exerceix una funció encobridora. Podia ser matèria de confessió en molts ambients de vida religiosa, per exemple, adormir-se en la pregaria i ser "normal i natural" anar a combregar en rigorós ordre jeràrquic de prestigi, "saviesa" i "vana glòria del món" que diria sant Ignasi de Loiola.

La doble referència en el discemiment comporta estar a l'aguait del "Christus traditus", el Crist que se'm dóna i que no inventem a cada generació, i a l'aguait també de les nostres maneres d'estar a la vida.

2. DISCERNIR L'ESPERIT DE JESÚS

Abans d'orientar-nos en el discerniment cal recórrer un llarg camí per no precipitar-nos a l'hora de parlar fàcilment de l'Esperit de Jesús. Si és el de Jesús hem de ser pacients i reconstruir el camí que va portar Jesús a "donar-nos el seu Esperit".

Jesús de Natzaret és confessat per les Esglésies cristianes com l'Ungit de Déu, el Crist de Déu. Aquesta confessió de fe comporta per als creients cristians que el viure, morir i Viure per sempre de Jesús és la referència normativa d'accés a la Divinitat. Per als creients cristians tot el que és de Déu té a veure amb Jesús i Jesús té a veure amb tot el que és de Déu. El qui es diu cristià, tot i que no precisi correctament tot allò que diu, s'està referint a Jesús de Natzaret, l'Ungit de Déu.

2.1. JESÚS VA POSAR EN CRISI TOT EL QUE ES "NORMAL 1 NATURAL" A ISRAEL

Jesús sent el Déu d'Israel vora seu, no necessita passar per les institucions que converteixen Déu en un legitimador d'un ordre (lleï) i regulador dels mecanismes d'expiació de la culpa que provoca la infracció d'aquest ordre perdonant o anatemitzant (temple). Jesús sent el Déu dels pares d'Israel com a Pare i Creador. Aquesta proximitat immediata no suposa en Jesús una absència d'alteritat radical amb el Déu del seu poble, per a Jesús és el Pare "del cel".

La relació de Jesús amb Déu en el context del judaisme del segle I és la negació de les relacions institucionals de la lleï i el temple. Aquesta relació no significa la manipulació de la Divinitat ni la pèrdua d'identitat pròpia. Jesús no queda fusionat i absorbit per la divinitat, sinó que hi troba la seva consistència i la de les criatures. La immediatesa s'entén en tant que canvia radicalment les mediacions d'accés a Déu, ja no són instàncies exteriors a les criatures.

En convertir les criatures en mediació i ser criatures "de Déu", la mediació acaba en elles. No hi ha equivalència i intercanviabilitat entre mediació lleï-temple i la mediació criatura. La criatura no és una alternativa de mediació a la lleï i el temple. No es canvia la criatura per la lleï i el temple, seria transformar en cosa la criatura per convertir-la en un "pretext" per estar bé amb Déu, sinó que la criatura es converteix en finalitat: "a mi m'ho vareu fer". L'intercanvi seria aterridor: les criatures de Déu convertides en moneda de canvi per a la salvació d'aquells que sempre necessiten acumular "mèrits" davant d'un déu que no és gratuïtat sinó el "gran mercader", el "gran comptable" legitimador de tanta destrosa històrica passada i present.

La mediació sempre és interessada i es cobra interessos i s'emporta comissions. La "riquesa" espiritual sempre ha entès de comptabilitat. Gràcies a tu, Joan de la Creu, que ens vas ensenyar en la "nit fosca" a sospitar de la riquesa espiritual.

Aquest percebre les criatures com un lloc, no pas com un mitjà, immediat per copsar Déu, representa en Jesús que mai no les utilitza en el seu propi profit. Mai no guareix i alleuja el sofriment per tenir seguidors, no fomenta tenir clientela, la seva itinerància és pura des-instal·lació, no vol regnes segons l'ordre d'aquest món que oprimeixen i trepitgen. En passar, en la percepció de les criatures, de mitjà a lloc, l'accés passa per l'espai i el ternps, passa per maneres d'estar a la vida.

Aquest situar-se de Jesús de cara al Déu d'Israel sentit com a "Abba" acaba a la creu. L'execució de Jesús a la Creu és la conseqüència històrica de la seva manera de viure. En anul·lar les mediacions opressores per a la immensa majoria dels fills i les filles d'Israel, en les quals no hi cap altra alternativa que el sotmetiment, ha "exposat" la seva vida a la mort (el que és oposat radicalment al discerniment és el sotmetiment). "Essent home s'ha fet déu" i ha de morir.

Jesús ha subvertit l'ordre, el normal i natural volgut per Déu ha estat des-velat com a opressor i estigmatitzador per a la immensa majoria de les criatures d'Israel. Com que no utilitza les criatures com a causa de la pròpia justificació, al Bon Pastor li importen les ovelles no les utilitza per guanyar un sou davant un déu amo, Jesús no pot exposar davant de Déu res que no sigui ell mateix en el seu pur i total despullament. La Creu és la radicalització d'una percepció de Déu que no exigeix mèrits ni necessita mediadors interessats. L'abandó dels seus és conseqüència d'un seguiment que no ha donat beneficis: ni primers llocs en el regne, ni tan sols la possibilitat d'administrar les noves mediacions alternatives que podien esperar de Jesús com a realitzador de miracles.

2.2. A LA CREU JESÚS ENS DÓNA EL SEU ESPERIT

La creu serà el lloc de tota negació de mediacions. El vel del temple s'esquinçà de dalt a baix. La creu i els crucificats seran el lloc d'accés a la Divinitat precisament per ser allò que no interessa. *En un món que tant entén d'interessos només en llocs desinteressats i per desinteressats es podrà trobar l'Esperit del Vivent.* El Vivent que és el Crucificat. Jesús és el qui Viu amb Déu per sempre. Jesús no va quedar per sempre en el lloc de la mort sinó que el Pare el va ressuscitar d'entre els morts i el va constituir Ungit i Senyor.

El viure fins a desviure's de Jesús ha resultat ser l'expressió de la humanitat volguda per Déu, la manifestació de la humanitat de Déu: Jesús és el Fill de Déu. A la creu expira l'Esperit que fa possible donar culte a Déu en esperit i en veritat.

Si el creient copsa la creu quan confessa que creu en l'"Esperit que procedeix del Pare i del Fill", comença a copsar que la Creu és salvació. La creu ens allibera de la blafèmia i de la idolatria. Ens allibera de la utilització interessada de la divinitat i ens allibera de la mentida sobre nosaltres mateixos i la realitat.

L'Esperit expirat a la creu ens allibera de la mentida sobre nosaltres mateixos, ens allibera del fatalisme del que és "normal i natural", ens obre els ulls per veure tota la realitat amb ulls nous. No és veritat que "l'home i la dona espiritual" és el qui aconsegueix un "jo" sencer, sense fissures, impassible, amb perfecte domini de si mateix. L'Esperit ens canvia la mirada cap als crucificats i desposseïts, ens fa mirar les criatures ferides en la seva dignitat i destrossades en els seus cossos.

Quan la mirada ha canviat, al "jo" espiritual se li commouen les entranyes, s'entendreix, s'altera i descobreix que la pau i l'alegria de l'Esperit apareixen quan la vulnerabilitat et retorna solidàriament les criatures. És un retorn a la criatura des de la fonda percepció que ja no són objectes de consum espiritual, no són un pretext per a la meua correcta actuació sinó que ens trobem que l'Esperit ens abraça en comunió solidària.

Ens allibera del que és "normal i natural". La cultura és una xarxa de signes, discernir és començar a processar-los des d'un altre codi. L'esperit posa en crisi l'"ordre present", l'esperit porta a judici, pledeja amb la realitat estúpida i petrificada, amb donar les coses per fetes, el que "és així" i "no pot ser d'una altra manera". Es comença a perforar la realitat i comencen a veure's altres coses. Discernir serà canviar el codi normal i natural de lectura. Ens costa aprendre, als seguidors i seguidores, que el seguiment de Jesús és una manera d'estar i de veure la vida. L'Esperit és el col·liri que l'àngel diu a l'església de

Laodicea que li falta. En mirar ja no veiem el mateix. L'Esperit de Jesús ens dóna la possibilitat de canviar la mirada, de situar-nos en la realitat d'una manera diferent, des de la llibertat alliberada. Com que és l'esperit de Vida ens dóna la possibilitat de viure lliures i sense temor. Un temor que es fonamenta en darrer terme en la por a la mort en totes les seves formes ("aquells que per por a la mort vivien tota la vida com esclaus"). La mort com a arnenaça última, com quelcom aterridor que em pot diluir i per tant s'ha d'evitar, i per evitar-la que millor que l'esclavitud alienant als ídols que m'ofereixen seguretat. Seguretat aparent atés que ens evita acceptar que l'origen de tota violència és mantenir a ultrança el que no es pot mantenir: l'afirmació del jo, caigui qui caigui.

El panteó d'ídols té el seu atractiu per la il·lusió de prometre "immortalitat". La creu no promet immortalitat. La creu no enganya. La creu del Vivent invita a viure la vida en mans de la Misericòrdia. Quan la nostra vida és ancorada en la Vida sorgeix la llibertat dels Fills de Déu. La vida deixa de ser una lluita deshumanitzant per assegurar-nos la immortalitat. "No tingueu por petit ramat que és decisió del vostre Pare regnar de fet sobre vosaltres" (no temis Maria, no temeu pastors, no temis Pere ...).

El discerniment és, per tant, do i tasca. És do perquè se'ns dóna amb el Crist entregat. És tasca perquè és possible per part nostra mantenir una actitud vigilant, desperta. Quan entrem en l'àmbit de Crist i se'ns dóna el seu Esperit ens ambientem en una tradició que entén de discernir. El discerniment és un do a la comunitat cristiana, és patrimoni de la Gran Església, en ella hi ha hagut homes i dones que han tingut el do, han tingut la gràcia, per ser més sensibles al pas de l'Esperit de Vida.

3. IGNASI DE LOIOLA, HOME DE DISCERNIMENT

Ignasi de Loiola és un d'aquests homes que va tenir el do del discemiment. Va saber d'una manera atenta escoltar el pas de l'Esperit. El seu tarannà de discerniment l'ofereix a la comunitat cristiana perquè pugui, en virtut d'una saviesa acumulada en l'Església i sistematitzada per ell, "ensinistrar-se" en el discerniment.

Ignasi sap "per experiència" que Déu es comunica amb les seves criatures. Ho va experimentar en ell mateix i ens va donar les pistes i els criteris per entendre el "llenguatge" d'aquesta comunicació. Discernir és distingir el llenguatge que "procedeix del Pare i del Fill" i el llenguatge trampós que sorgeix del nostre "jo" personal i comunitari o que ens arriba temptadorament d'aquest món "normal i natural". En aquest sentit Ignasi parla de discemiment d'esperits en plural. Discernir és disposar de la nostra persona, saber escoltar, tenir ulls per veure i orelles per escoltar.

L'Esperit del Senyor és presència animadora i vivificadora. No és un cos doctrinal ni un aparell ideològic, ni tan sols no és un codi moral; *és vida*. Per captar la Vida cal obrir-li totes les nostres possibilitats, tots els nostres sentits, tot el nostre cor. És una presència càlida, cordial i dinamitzadora. Curiosament, enfront d'imatges d'Ignasi com a simple organitzador i "dur", el seu gran do fou ser un mestre del cor, un mestre d'afectes.

"On hi ha l'Esperit del Senyor hi ha llibertat" (sant Pau). Captar aquest Esperit (discernir) és un procés apassionant, alliberador i creatiu. L'espiritualitat d'Ignasi és una espiritualitat oberta al món i a tota la realitat. No privilegia uns aspectes concrets de la vida en cristià (pregària, culte, compromís ...) sinó que pretén trobar el pas del Senyor en totes les coses i així en tot estimar i servir. Aquesta dimensió és important perquè avui vivim en la temptació, en un món en què la fe està amenaçada i que es viu bastant a la intempèrie, de refugiar-nos en la parcel·la en la qual creiem que només en ella es manifesta la Presència del Senyor.

El discemiment té les seves regles. Regles que, com veurem, no són automatismes sinó que són indicadors que ens ajuden a rastrejar aquesta Presència d'una manera vital. No es tracta de controlar l'Esperit, l'Esperit de llibertat, sinó de deixar-se conduir per Ell. Tenir l'atreviment d'experimentar la llibertat en el seguiment del Senyor.

4. INTRODUCCIÓ A LES REGLES DE DISCERNIMENT

El que Ignasi ens proposa en el Exercicis Espirituals [EE] com a regles de discerniment són criteris per entendre el que passa quan se segueix el Senyor.

En l'origen d'aquestes regles es troba el que Ignasi va experimentar a Loiola quan estava convalescent de la ferida de Pamplona. Ignasi està "avorrit" i demana llibres de cavalleries per entretenir-se. D'aquests llibres no n'hi ha a casa i li donen una vida de Crist i dels sants. Comença a llegir, s'adona que té una barreja de sensacions, sentiments... (a això, ho anomenarà mocions): uns li produeixen alegria, pau, coratge, augment de fe, d'esperança i d'amor, se sent content amb ell mateix... a aquests sentiments Ignasi els anomena *consolació*.

Al mateix temps quan pensa en el "món", recorda les seves "aventures" i els seus desigs de ser cavaller que es rendeix a la "dama dels seus somnis", experimenta malestar, tristesa, fàstic, tedi, inquietud, falta de pau, pèrdua de sentit. És evident que "aventures" i "dama dels seus somnis" en el seu context cultural i biogràfic expressa "honor del món", necessitat de ser reconegut, de quedar bé, de ser rellevant en el joc de les armes i sobretot expressa el desig del "jo" de ser el centre del món. A aquests sentiments Ignasi els anomena *desolació*.

Ignasi capta un doble moviment dintre d'ell. És el moment d'adonar-se que per poc que ens parem a "escoltar-nos" en alguns moments de la nostra vida aquest moviment l'hem experimentat. Hi ha situacions que produeixen pau i d'altres neguit i tristesa. No és el moment d'entrar en causes de tipus psicològic, a Ignasi li interessa més aviat la constatació d'aquest doble moviment.

Ignasi ha donat nom a aquestes mocions. A la Consolació li atribueix ser do del *bon esperit*, a la Desolació li atribueix ser causada pel *mal esperit*. No és el moment de perdre's en teologies sobre el mal esperit, es tracta d'una constatació experiencial: en el món la mentida, l'engany i el sense sentit funcionen. No ens interessa en aquest moment si són estructures de la realitat o d'un ésser personal.

4.1. DESCONFIAR DE LA PURA INTERIORITAT

Les regles pretenen orientar-nos en aquest doble moviment d'esperits, en aquesta doble dinàmica de sensacions i mocions, orientar-nos en allò que "passa per dins" quan ens posem en camí de seguiment del Senyor Jesús. És evident que el que passa per dins no és al marge de la nostra manera d'estar a la vida. El de dintre i el de fora estan en interacció, no podem caure en la trampa d'aïllar el jo.

Avui dia aquest risc és real en molts ambients cristians. Davant d'una realitat que experimentem mancada de gràcia i en la qual, en el fons, tenim la impressió que no hi ha gaire cosa a fer perquè no està discemida, recorrem al "pobre jo" com a lloc d'experiència. Així aquest jo és sotmès a molts interrogatoris personals i comunitaris, sotmès a exhaustives sessions de comunicació amb el "gurú" o amb la comunitat i això és esgotador. Si el nostre estar en el món ja de per si mateix tendeix a estar sol en el cercle d'aquells que comparteixen la nostra visió cristiana de la vida, el jo dins d'aquest cercle s'infla fins a esclatar o ha de sortir del cercle per respirar altres aires.

No podem confondre les mocions interiors com un sentir aïllat de la nostra vida passada i del nostre entorn actual. Ignasi té mocions perquè ha viscut i viu. Quan es viu poc o el

que es viu no es té en compte, perquè es viu en llocs que a priori es consideren "seculars" i que no tenen a veure amb l'evangeli, parcel·lem la realitat de tal manera que tomem a creure que l'àmbit cristià d'experiència és la pura interioritat. Això és trampós i perillós. Aquesta reducció "existencial" ens allunya de la vida.

Quan es cau en aquesta reducció, el discerniment perd totes les seves possibilitats i la paraula discerniment o no diu res o es converteix en un simple joc narcisista d'autocontemplació i recolliment. Fins i tot els mateixos exercicis espirituals, que són l'escola del discerniment, es poden convertir, i en molts ambients s'estan convertint, en una "experiència", en una "pràctica espiritual" que es repeteix per veure qué s'"experienta per dins".

4.2. LA CLAU PER ENTRAR EN EL DISCERNIMENT

Abans d'entrar en les regles o criteris de discerniment que ens proposa Ignasi és convenient que ens detinguem en la "clau" per entrar-hi. Si no s'obre aquesta porta no hi haurà discerniment sinó un serpentí alambinat que sempre ens toma al punt de partença: del jo al jo. Aquesta clau és l'"examen general de consciència". La mateixa paraula examen de consciència té tanta càrrega de significat "moral" que gairebé fa impossible apropar-nos a la intenció d'Ignasi en proposar-lo. El més normal és entendre l'examen com una autoavaluació davant d'un codi moral de comportament o davant la imatge ideal del jo per veure si hem donat la talla.

Examinar és ensinistrar-se per configurar la vida des de la Gratuïtat. Ignasi en el núm. 43 del llibre dels Exercicis, en endavant [EE núm.], proposa un primer punt: "El primer punt és donar gràcies a Déu pels beneficis rebuts". Aquest primer punt, tan obvi per al creient cristià en la formulació, no ho és tant en la vida quotidiana i en la seva manera d'estar-hi. Per a Ignasi els beneficis rebuts són "creació, redempció i dons particulars" [EE 234]. Els dons rebuts són: la vida, la trobada amb Jesús i la "gràcia" personal i irrepetible amb la qual vivim la vida i el seguiment.

4.3. GRÀCIES PER LA VIDA

La dificultat rau en el fet que en la vida, començant per ella mateixa, quasi tot ho donem per suposat, com "normal i natural". Aleshores donar gràcies serà sempre pel que ens passi d'extraordinari... i passen tan poques coses fora del que és ordinari del viure quotidià. El problema no solament és que s'estrenyi el camp de l'acció de gràcies, l'àmbit de la Gratuïtat, sinó que la majoria del que som i tenim ho donem per suposat i és normal i natural tenir-ho, i quan no es té ho exigim creant dinàmiques d'intransigència i exigència que no tenen res a veure amb la Gratuïtat i amb la llibertat alliberada.

Quan per por de la mort ens aferrem a la vida i oblidem que som una "guspira" de la creació i que demà es pot apagar, es generen dinàmiques insanes, ens agafem desesperadament, sense esperar en el Senyor de la Vida, a persones, situacions, idees... caiem en l'esclavitud mortal. L'esclau no pot discenir. Quan la vida és un do es viu d'una altra manera. Donar gràcies per la vida per instruir-nos en el discerniment és mirar la mort de cara i dir-li cada dia que no té l'última paraula. Cal passar per aquest vertigen, passar aquesta frontera per ser dones i homes de discerniment.

Si no vivim com a criatures en aquest món ens des-centrem i llavors podem començar a viure amb una actitud "reverent" davant de Déu, les criatures i la naturalesa. Actitud reverent a viure's amb alteritat. Les altres coses no són el meu jo ni una extensió d'ell. Si aquesta "guspira" de la creació que és el jo s'apagués en la Llum de Déu, "les altres coses"

continuaran tenint consistència. Configurar la nostra vida des de l'acció de gràcies per ella és alleujar el pes del nostre caminar i deixar les càrregues pesades que ens imposablem i imposablem als qui ens rodegen quan se'ns fa insuportable el sol fet de pensar a desaparèixer d'aquest món i dels petits móns en qué vivim.

4.4. GRÀCIES PEL SOSTRE, EL PA I LA PARAULA

Donar gràcies per la vida és donar gràcies pel sostre, el pa i la paraula. En el nostre viure quotidià tenim un sostre que ens acull, una llar on ens identifiquem com a fills d'un poble amb arrels i identitat, som d'un lloc i d'una gent. Si no donem gràcies pel sostre, quan ens falti no sabrem viure a la intempèrie i aleshores l'exigirem. L'acció de gràcies és reconèixer un do i no tant agrair una possessió.

Com podem donar gràcies pel sostre si moltes, massa, criatures del Pare viuen sense ? Si no donem gràcies ens fem especialistes a defensar el dret de l'altre a tenir sostre però el nostre que no ens falti. Ens podem convertir en especialistas a fi de defensar els drets de l'altre però des de les nostres possessions inamovibles. Aquesta és una de les contradiccions del primer món: desitgem els drets de tots però el que és nostre: béns, possessions, estils de vida, que continuïn i que no ens els toquin.

Donar gràcies pel pa i la paraula comporta donar gràcies per l'aliment de cada dia, pel pa material i el pa de la cultura. Quan perdem aquesta dimensió de la gratuïtat en els nostres "pans" i les nostres "paraules" de cada dia ens passa com amb el sostre: ho exigim. En perdre aquesta dimensió podem caure en dinàmiques d'envaniment i d'orgull subtil. Quan oblidem que els mateixos béns culturals com el saber, la capacitat d'orientar-nos en la realitat, la capacitat d'analitzar el que s'esdevé, etc., són dons, els podem convertir en una arma llancívola contra els no capaços, els no "cultes", els mancats de destreses socials.

En els àmbits de marginació en els quals la realitat no es viu ni es processa des dels nostres codis culturals, quants menyspreus subtils es poden produir avergonyint amb les nostres "savieses". No estaria malament recordar que el més important que ens ha passat en l'adquisició del saber és aprendre a llegir i a escriure. Cal anar molt en compte quan es deixa de viure com un do el que es té i se sap.

Aquest donar gràcies pel "manná" de cada dia ens impedeix acumular per al dia següent. Als qui van acumular al desert se'ls va corcar. Viure el dia a dia com si fos nou és la clau per discernir. No podem determinar per on ens guiarà l'Esperit.

4.5. DONAR GRÀCIES PER LA TROBADA AMB JESÚS

Donar gràcies pels beneficis de la redempció comporta donar gràcies cada dia per haver-nos trobat amb Jesús de Natzaret i la seva Bona Nova. Qui viu la trobada amb Jesús com un procés de trobades i situacions que t'han estat donades, sempre té motius per a l'acció de gràcies, per recordar persones, llocs, situacions que han fet possible la trobada amb la Bona Nova sobre la nostra vida.

Aleshores t'adones que la trobada amb Jesús ve de molt lluny, des de temps enrere, ens trobem amb ell perquè d'altres s'hi han trobat molt abans. Fins i tot en els moments que es creu que la trobada amb el Senyor ha estat "directament" amb Jesús. Si es pot pronunciar el seu nom en qualificar l'experiència de trobada com a trobada amb Jesús és perquè molts altres han pronunciat el seu nom.

Donar gràcies pels beneficis de "redempció". Aquesta trobada amb Jesús és "redemptora" perquè hem experimentat i continuem experimentant que és una Bona Nova.

Ens "redimeix" de les falses imatges de Déu i ens "redimeix" de les falses imatges d'allò que és ser home i dona.

4.5.1. Jesús ens redimeix de déus falsos i d'ídols

Ens allibera d'un déu castrador i amenaçant per descobrir una experiència de la divinitat que és font de vida. Jesús viu arrelat en la Misericòrdia i aleshores descobrim que viure-hi arrelats ens obre a la vida sense violències ni recerques compulsives de sentit en viure. Ens allibera i ens redimeix, per tant, de la càrrega pesada que suposa estar tota la vida lluitant per "fer mèrits" davant de Déu, davant dels altres i davant de nosaltres mateixos.

Aquest alliberament comporta el descobriment dels altres com a possibilitat de trobades creatives, al mateix temps que no s'espera dels altres allò que com a criatures mai no podran donar, perquè hem acceptat afectuosament que les criatures donem de si el que donem de si.

Des de la Misericòrdia es descobreix que les criatures del Pare estan en situacions que amenacen la seva dignitat i el seu viure, llavors descobrim el servei no com a utilització interessada de l'altre per acumular mèrits, sinó com un compromís per la fraternitat i la justícia. Per arribar a aquest descobriment ens hem de descentrar, canviar la mirada, no mirar-nos un déu a dalt com a domini, sinó que Jesús ens fa mirar cap avall com un servei.

4.5.2. Jesús ens redimeix de nosaltres mateixos

La nostra cultura és molt mentidera i ens ven molts productes que acabem per consumir. La Bona Nova ens allibera d'una altra càrrega pesada: haver de carregar la imatge de ser homes i dones amb èxit, triomfadors, en harmonia amb nosaltres mateixos i amb els altres, amb un cos perfecte i cuidat, ben adaptat al mercat i que no es plantegi qüestions de mal gust "cultural". Portats aquests productes a la "vida espiritual" se'ns ven com un "cristià" integrat, abans en dèiem perfecte, a ser possible sense fissures ni buits psicològics, ben formats i amb capacitat d'interioritat, que té cura del seu cos i de la seva comunitat d'una manera ecològicament correcta. Meitat veritat que caldrà discernir.

La Bona Nova del Natzaré executat per fer lloc als cansats i afeixugats, per curar leprosos i tolits, alleujar dones tacades i vídues indefensas, per alliberar gerasencs infrahumans i anul.lats per ocupacions imperials, ens parla d'assumir la condició humana des dels límits personals, de mirar on no hi ha parer ni bellesa que agradi, ens porta a modificar la sensibilitat.

Es tracta de copsar que la vida de seguiment no és la imitació d'un model ètic, ni d'aconseguir una imatge ideal, mentidera, d'home i dona que mai no ha existit, sinó que és una vida que amb Jesús ens porta a sentir-nos alleujats en experimentar la nostra vida perdonada i abrasada amb tendresa per la Misericòrdia del Pare. Amb Jesús descobrim que la nostra vida no és un esforç "inhumà" per aconseguir un ideal sempre sospitós, sinó una possibilitat de generar alleujament i reconciliació.

4.5.3. Els dons rebuts ens "enfoquen" la vida quotidiana

Quan es donen gràcies pels beneficis rebuts llavors es quan comença el discerniment, ens adonem ("passem comptes a l'ànima" [EE 43]) dels pecats que són els nostres desenfocaments, de les nostres exigències i intransigències, dels nostres envaniments i orgulls. Aquest adonar-se de quan i en quines situacions la nostra vida quotidiana es va adaptant al que és "normal i natural", això és discernir. Aleshores descobrim que això que

trobem "normal i natural" és una coartada per a deixar fora de la Bona Nova aspectes fonamentals del nostre viure, valorar, actuar, dir, sentir...

Sense aquesta actitud d'examen no hi pot haver discemiment. Aquest examen que cal fer de "tant en tant; per al qual són importants tres coses. La primera mirar el lloc i la casa on he habitat. La segona el tracte que he tingut amb altres. La tercera, l'ofici en què he viscut" [EE 56]. Per tant, discernir, examinar, posar-nos a prova, pledejar amb la realitat per viure des de la Gratuïtat comporta la vida quotidiana: vivim en el temps, en espais concrets, en llenguatge (tracte) i en una manera de relacionar-nos amb la societat i amb la naturalesa (ofici).

Des d'aquesta actitud i pràctica podem entendre les regles (criteris) de discemiment que ens proposa Ignasi de Loiola. Si no es viu en una actitud d'examen, la pràctica del discemiment serà un simple alambinat sense sentit o un fals exercici "espiritual" d'ociosos.

5. REGLES O CRITERIS DE DISCERNIMENT

No es tracta d'un comentari de les regles de discerniment, ni tampoc es tracta de considerar l'aplicació de les regles en el seu context més genuí que són els Exercicis Espirituals. Del que es tracta és de reprendre el tarannà que ha de generar aquestes regles en la persona que ha fet Exercicis i, consegüentment al que hem dit, proposar aquest tarannà perquè altres espiritualitats i maneres d'estar a la vida des de la Bona Nova se'n puguin aprontar

5.1. PRIMERA SETMANA O ÈPOCA: SEGUIR EL SENYOR EN AQUEST MÓN 1 NO EN UN ALTRE D'"ESPIRITUAL"

Sense entrar en matisos, la primera setmana és el moment en què una persona, d'alguna manera, comença a prendre's seriosament Jesús i el seu seguiment. Un prendre's seriosament que comporta deixar una certa atonia cristiana i s'interessa per donar una mica més de qualitat a la seva manera d'estar a la vida com a seguidor i seguidora de Jesús. És típic d'aquesta època, quan es fa un pas en un interès més gran per Jesús i la seva Bona Nova, que la Consolació i la Desolació es presenten amb força claredat.

La consolació anima al seguiment amb alegria, s'experimenta que això de Jesús funciona, que val la pena, però resulta que seguim el Senyor Jesús en moltes realitats que s'intueixen desolades. Per poc que un no es tanqui davant del que s'esdevé en una comunitat blindada, nota que allò que Ignasi anomena desolació no necessita cap glosa:

"Anomeno desolació a tot el contrari de la tercera regla (sobre la consolació com per exemple obscuritat de l'ànima, torbació en ella, moció a les coses baixes i terrenals, inquietud a diverses agitacions i temptacions, que mouen a infidelitat, sense esperança, sense amor, i la persona se sent mandrosa, tèbia, trista i com separada del seu Creador i Senyor." [EE 317]

El nostre temps és vist en molts ambients cristians com obscur, torbat, amb tendència a la satisfacció immediata de desigs, inquiet, buit de fidelitats, sense esperança, sense amor, mandrós, tebi i trist, "com separat del seu Creador i Senyor".

Aquesta percepció de la realitat desolada provoca la tendència a l'abandó i al bloqueig i aleshores o s'abandona o, el que és pitjor, s'entra en dinàmiques de lamentacions persistents i somortes. *No hi ha res més depriment que notar, en persones que diuen que segueixen el Jesús de la Bona Nova, que censuren contínuament el món desolat.*

Aquest tema convé prendre-se'l seriosament. En la dinàmica dels Exercicis les regles de la primera setmana es donen per tenir habilitas a discernir que la consolació és un do que cal rebre perquè el do sempre és quelcom rebut, si no ja no és un do, i la desolació és per "llençar" [EE 313]. La desolació no es pot equiparar a la consolació, si equiparem el "bon esperit" amb el "mal esperit" i els donem la mateixa consistència teològica, més enllà de la constatació fenomenològica que fa Ignasi del moviment d'esperits, caiem en un maniqueisme de conseqüències dramàtiques en la vida quotidiana.

Molts dels qui comencen a fer aquest camí possiblement abandonen en la prova de seguir Jesús en "aquest món", però els que continuen no poden oblidar que és possible i "intens canviar d'actitud contra la mateixa desolació" [E 319]. El que no es pot fer és estar

en el seguiment sense posar per part nostra la voluntat de discernir en la realitat desolada ("al contrari, que pensi el qui està en desolació, *que pot molt*, amb la gràcia suficient, per resistir tots els seus enemics") [EE 324].

5.1.1. No quedar atrapats en lamentacions i gesticulacions inútils

Per no caure en lamentacions i en la gesticulació inoperant (ens podem passar mitja vida enyorant el passat i esperant el que no arriba mai), Ignasi ens proposa per discernir en temps desolat la regla o criteri següent:

"6a regla. La sisena, atès que en la desolació no hem de canviar els primers propòsits, és molt profitós canviar d'actitud contra la mateixa desolació, com és insistir més en la pregària, meditació, examinar-se molt i, d'alguna manera convenient, estar més temps fent penitència." [EE 319]

"L'intens canviar d'actitud contra la mateixa desolació no és un assumpte de voluntarisme, no és un esforç tens que no va enlloc sino al trencament personal, es tracta per part nostra de copsar que el temps desolat és un temps que no és deixat de la mà de Déu. Vegem les tres propostes d'Ignasi:

5.1.1.1. Examinar-se molt

Precisament perquè el temps desolat es viu com un temps sense gràcia, desgraciat, és bo recordar tot el que s'ha dit abans sobre l'examen com a clau de discemiment. No es tracta de dedicar més temps a mirar-nos per dins" sinó de veure que quan perdem la dimensió de gratuïtat som nosaltres els qui canviem la mirada sobre la realitat i tanquem els ulls. En perdre la dimensió d'arrelament en la Misericòrdia que sustenta el nostre viure, distorsionem, desenfocuem la nostra manera d'estar en la vida.

La realitat és complexa i el fet d'examinar com a discemiment ens ha de portar a analitzar com a coneixement què és el que passa. En la vida quotidiana no podem separar el fet de discernir mocions del d'analitzar esdeveniments i realitats. En quants ambients cristians es produeixen lamentacions no d'afflicció sinó d'avorriment, crítiques i rebuigs de la realitat, però això sí "ben menjats", "sota bons sostres" i amb millors "paraules, paraules, paraules". Analitzar és una disposició i un saber. Tots no podem saber de tot, però sí que ens podem disposar a assabentar-nos, a estar "atents", a preguntar-nos per les nostres fonts d'informació, a sospitar de les nostres conviccions inamovibles. El que és evident és que lamentar-se i ser derrotista alimenten la desolació.

5.1.1.2. Insistir més en la pregària

Quan s'analitza molt, molta més gent i situacions caben en la nostra pregària. Aquest insistir més en la pregària, en la vida ordinària no significa més temps "cronològic" (una altra cosa és en els Exercicis), ens porta a referir el nostre temps desolat a la Bona Nova en la seva totalitat: vida-mort-resurrecció del Senyor. La pregària cristiana és amenaçada d'arrel quan només es practica quan tot ens va bé, o quan tot és "normal i natural" o hauria de ser-ho. El repte és saber pregar amb Jesús des del Getsemaní personal i històric. Quan s'examina i s'analitza el temps desolat, la nostra pregària s'omple de persones i de

situacions, es dinamitza (compte a dir que s'enriqueix) perquè deixa de ser una pregària centrada en el jo.

Passar per tota la Bona Nova el temps desolat comporta adonar-se del que dèiem abans de donar gràcies pel do de la "redempció". En temps desolats se'ns revela més dramàticament què és això de ser home i dona, se'ns revela una mica més què és la condició humana. Preguar en temps de desolació és adonar-se que la nostra pregària no pot oblidar la mirada ,la Crist nostre Senyor davant nostre i posat en creu... com un amic parla a l'altre... amb un col.loqui de misericòrdia" [EE 53.61].

Des de l'espiritualitat ignasiana, cada vegada és més difícil entendre com es pot blasmar i esmicolar la realitat desolada alimentant els mals ambients de tristesa i frustració: què es fa la primera setmana d'exercicis si no arrencar d'arrel tot el fariseisme que mira el món pecador des de fora?

Quan tot ens va bé és possible que pregar sigui dedicar temps a la calma i a la tranquil.litat, situar-nos davant del Déu de la vida i gaudir de ser criatura. Quan pressentim la desolació personal o vivim situacions desolades, llavors sembla que el bon Jesús desapareix, llavors o es deixa de pregar per caure en la frustració, o bé s'invoca una divinitat potent a la qual es demana que ens arregli la nostra manera de viure en conflicte i desolació i aquesta invocació ens provoca més frustració. *En la vida no hi ha dreceres.*

La pregària que es fa des de la totalitat de la Bona Nova és una pregària que passa per Getsemaní i s'hi queda. En temps desolats viure la pregària a Getsemaní i davant del Crist posat en creu, comporta obrir-nos al misteri últim del Déu Trinitat que és un Déu adolorit perquè entén el sofriment de les seves criatures.

Insistir més en la pregària significa assumir el dolor de l'amor per les criatures. En temps de desolació descobrim la "redempció" de falses imatges de la divinitat.

5.1.1.3. D'alguna manera convenient, estar més temps fent penitència

Quan en temps obscur i sense gràcia analitzem i preguem, descobrim la necessitat de fer alguna cosa, de servir, d'alleujar, d'implicar-se en alguna cosa que compensi la desolació ambiental... això és penitència.

Paraules com penitència, mortificació, abnegació, són paraules que en la nostra cultura són lletges i d'un autèntic mal gust, però cal tornar-hi. Aquest retom només el podem fer acompanyats de Jesús de Natzaret el des-viscut per les criatures més amenaçades. L'interpret d'aquestes paraules només pot ser ell, perquè si les interpretem nosaltres convertim l'evangeli en un "disangeli", en una mala notícia. Aquest món no necessita més males notícies, necessita consol, alleujament.

La interpretació és la mateixa vida de Jesús, tota ella posada al servei de les criatures del Pare que viuen en l'afflicció i en l'atzucac, apartades del seu "Creador i Senyor" per la llei i el temple. D'ençà de la vinguda de Jesús, abnegarse és des-centrar-se perquè les criatures tinguin vida. La mortificació de Jesús va ser un morir a un messianisme centrat en ell (temptacions) per viure per als perduts de la casa d'Israel.

Quan en temps desolats s'analitza i es prega, es descobreix que en aquest món desolat hi ha molta feina a fer i la desolació es va "foragitant". En la vida quotidiana és més fàcil alimentar la desolació en el món educatiu amb la queixa contínua i victimitzant de com estan els alumnes, que la "penitència" d'aturar-se a pensar i plantejar-se la inadequació de recursos educatius que se'ls ofereixen, és més fàcil lamentar-se i queixar-se de com estan les famílies que plantejar-se abnegadament la necessitat de sortir d'un model pastoral o d'accedir-hi, és més fàcil canviar de vorera per no veure segons quines cares que gastar-se en aquesta cara quaranta duros, només quaranta, per comprar-li "La Farola", és més fàcil

lamentar-se davant d'una televisió que associar-se en un moviment solidari o voluntari, i així tantes altres situacions.

És força evident que quan es té en compte aquest criteri de discerniment, la "realitat" no canvia però es comença a véncer la desolació perquè ens col.loquem en la realitat d'una altra manera i aleshores veiem altres coses, i en veure-les actuem d'una altra manera i en actuar d'una altra manera, la realitat sí que canvia.

5.1.2. Temps de depuració i de gratuïtat

La desolació és un temps de prova, és un temps que posa en crisi les nostres motivacions en el seguiment de Jesús, és un temps de depuració personal i comunitària. Ignasi ens continua orientant en el discernir:

"9a regla. La novena, hi ha tres causes principals per les quals ens trobem desolats. La primera és per ser tebis, mandrosos o negligents en els nostres exercicis espirituals, i així per les nostres culpes s'allunya de nosaltres la consolació espiritual. La segona, per provar-nos com som i com donem de si en el servei i la lloança, sense tant estipendi de consolacions i nombrases gràcies. La tercera, per donar-nos veritable coneixement, perquè sentim interiorment que no depén de nosaltres tenir una gran devoció, un amor intens, llàgrimes, ni cap altra consolació espiritual, sinó que tot és do i gràcia de Déu nostre Senyor; i perquè no posem el cor en les coses alienes o el nostre enteniment en alguna supèrbia o "glòria vana", atribuint-nos la devoció o les altres parts de la consolació espiritual."

Se'ns proposen tres criteris per continuar en actitud de discerniment:

5.1.2.1 Per ser tebis, mandrosos o negligents

En l'origen de molts derrotismes, abandonaments, crítiques amargues, ironies i sarcasmes davant tot el que passa hi ha una cosa relativament senzilla de diagnosticar perquè es tracta d'un fet "normal", és el moment en que un diu: "ja he arribat on anava". Quan creiem que controlem les situacions, que ja estic preparat, que ja sé el que passa, es desencadena una dinàmica molt perillosa. És com, per exemple, quan un professor segueix amb el mateix esquema de treball, inamovible, i no s'adona que davant d'ell les coses han canviat, que els alumnes són d'"una altra cultura", es produirà una dinàmica desolada de conflictes, faltes de fluïdesa en la comunicació, victimitzacions, etc, i en l'origen de tot, el que hi ha hagut és mandra i negligència. Aquest exemple es pot transportar a d'altres àmbits de la realitat.

No es tracta de fer una lectura moralitzant de la mandra però sí que es tracta d'adonar-nos que per configurar un tarannà de discerniment en el viure quotidià no podem confiar-nos, caure en autocontentaments, sinó que es tracta d'"estar a l'aguait".

5.1.2.2. Per provar-nos com som i com donem de si en el seu servei

Romandre i durar en el seguiment del Senyor quan la realitat se'ns presenta desolada no pot ser en funció del gust o del disgust, no pot ser en funció de la contínua necessitat de

gratificacions. No podem demanar que a cada moment ens diguin com ho fem de bé en el nostre compromís, en la comunitat. En la nostra cultura això és una autèntica dificultat però no podem demanar ni a l'Esperit ni als altres que estiguin tot el dia pendents de nosaltres. La immensa majoria de la gent tira endavant el seu treball sense esperar que cada dia se li digui que ho fa molt bé, al contrari, quan ho fa malament és quan se li diu.

En molts ambients cristians es pot caure en una autèntica trampa quan s'oblida que el seguiment del Senyor no és al marge del viure quotidià, no podem anar a l'evangeli com a refugi, com a lloc de pau i descans, encara que també ho sigui, no podem confondre l'experiència cristiana amb un simple bàlsam que suavitza l'adversitat de la realitat. És en la trama de les coses espesses, de l'ambigüitat de les mediacions on també seguim el Senyor.

5.1.2.3. No depén de nosaltres tenir devoció... sobretot és do i gràcia

No és a les nostres mans la consolació. Si alguna cosa ens manifesta el temps desolat és precisament la Gratuïtat. L'Evangelí es fa més veritat en el temps desolat perquè ens impedeix manipular-lo, ens impedeix escapar-nos de la realitat amb falses evasions. Quan "tot va bé" correm el risc mortal d'atribuir-nos a nosaltres els èxits, de convertir-nos en persones orgulloses que s'obliden del punt de partida del discerniment: l'examen. Quan ens oblidem de l'examen tornem, per tant, a alimentar la desolació.

5.1.3. Es tracta de romandre amb coratge i lucidesa

Des d'aquesta dinàmica d'examen, i des dels criteris que ens dóna Ignasi per orientar-nos en la desolació i no caure en la temptació de fomentar-la morbosament, hem de tenir present els tres últims criteris que ens orienten a romandre en el seguiment.

"... per contra, si la persona que s'exercita comença a tenir por i a perdre el coratge en el moment de patir les temptacions, no hi ha cap bèstia tan ferotge sobre la faç de la terra..." [EE 325]

5.1.3.1. Tenir por i perdre el coratge

Es tracta de fer front als temors que sorgeixin, fer front a les pors i als fantasmas que ens construïm. Es tracta de perdre la por a dir-nos: "jo sento això i allò, em fa por això i allò". No podem construir la realitat des de la irrealitat, des del fantasmagòric, perquè tot procés queda escapçat quan només s'accepta des del cap i no des del cor.

Llavors el problema és que "ideologitzem" en el sentit que encobrim la realitat i ens defensem nosaltres. Davant d'una realitat que se'ns presenta adversa i dura tendeixo a defensar-me'n amb mentides. Aquesta bèstia ferotge és viure en la mentida. Quan sentim temor i no l'abordem donem una resposta falsa, enganyem. No solament això sinó que limitem, castrem, matem el que s'esdevé.

Si ens fa por el món de la pobresa i de l'exclusió, el mínim que podem fer és dir-nos que ens fa por, perquè si no ens ho diem i ideologitzem, matem els petits i els últims. Aquest temor és legítim, no tots valem per a tot, però si ho assumeixo honestament deixo lloc per a aquells que no tenen por, però si ho desautoritzo dient que no val la pena, que no hi ha res a fer, que és perdre el temps, Déu ens estima a tots igual, els que estan amb els pobres es

busquen a ells mateixos (els uns sí, els altres no, és evident i com a tot arreu) llavors suprimeix la realitat.

No val la pena això, no val la pena allò... Això es dona en tots els àmbits de la realitat perquè la por al fracàs i a la mort en les seves mil cares tots la tenim, però configurar la vida des de la gratuïtat significa, si més no, un assumpte de lucidesa. *Maltractem massa els altres i la realitat a costa de les nostres pors confessades.*

"Quan l'enemic de la naturalesa humana porta les seves astúcies i persuasions a l'ànima justa, vol i desitja que siguin rebudes i mantingudes en secret; però quan les descobreix al seu confessor o a una altra persona espiritual que conegui els seus enganys i malícies, li sap molt greu; perquè intueix que no podrà reeixir en la seva malícia comentada, en ser descoberts els seus enganys manifestos." [EE 326]

5.1.3.2. Desitja que siguin rebudes i mantingudes en secret , però quan les descobreix...

Es tracta de comunicar. El seguiment no es fa en solitari, és impossible. Els temors se'ns apoderen i distorsionem la realitat quan no mantenim una bona xarxa de comunicació. Discernir en la vida quotidiana des d'aquest criteri comporta la dimensió de la comunicació personal, contrastar de tu a tu, i comunitària. En molts ambients convé discernir si aquesta "comunicació" es produeix en excés perquè aleshores deixa de ser comunicació i es converteix en una altra cosa. Com assenyalàvem abans, es corre el risc que davant la falta de vida es recorri a la interioritat personal o comunitària.

"... de la mateixa manera l'enemic de la naturalesa humana, rodejant-nos, mira al voltant de totes les nostres virtuts teològiques, cardinals i morals, i per on ens troba més febles i més necessitats per a la nostra salut eterna, per allà ens venç i procura dominar-nos." [EE 327]

5.1.3.3. I per on ens troba més febles i més necessitats...

Totes les persones i comunitats tenim la nostra debilitat, les nostres esclertes per on se'ns escapen les energies evangèliques, i per tant, ens debiliten en el seguiment. Es tracta de ser conscients. La trampa en que podem caure en ser conscients és passar-nos tota la vida pensant, preocupats per voler tancar les fissures i les esclertes. Avui aquest aspecte pot ser preocupant per la quantitat d'energies i diners que podem gastar en la lluita contra el que és la nostra mateixa condició humana.

És urgent que ens preguntem quina antropologia teològica tenim i manegem. Hi ha debilitats que són constitutives.

El nostre Déu no és un escultor sinó un terrissaire. Ens va modelar del fang i quan es modela en fang, a més de ser una matèria fràgil, la figura mai no és perfecta quan es modela a mà, és més perfecta quan es fa amb un motlle. El nostre Déu ens va modelar a mà, no ens va fer amb un motlle, per tant, no hi ha dues peces exactament iguals, i a totes se'ls pot trobar algun "defecte" respecte del model.

Ens entossudim en el fet que el nostre Déu o bé ens va modelar amb un motlle, fent una cosa així com humans clònics i, per tant, inhumans, o que és un escultor que ens va esculpir perfectament a partir d'un bloc de pedra, i dels homes i les dones amb cor de pedra val més que no en parlem. Mentre no acceptem lúcidament les debilitats i flaqueses estem abocats a la frustració. *El nostre Déu "es recorda que som fang i coneix la nostra massa", discernir és no oblidar el que Ell no oblida ni vol oblidar.*

No es tracta de pactar amb la flaqueza i la debilitat, es tracta de conèixer-les, de compartir-les i comunicar-les, d'acceptar-les i només així es guareixen. La ferida es tanca bé quan està oberta, neta i airejada, no es tracta de tancar-la en fals i menys es tracta de lluitar desesperadament per no tenir-les perquè llavors en el seguiment mai no serem sanadors ferits, sinó homes i dones que lluiten patèticament contra la seva pròpia condició humana. És urgent que discernim moltes maneres d'estar en el seguiment que porten a fer que la vida quotidiana se'ns escapi amb tota la seva densitat perquè sempre ens estem "preparant" per viure la vida.

Ens podem evitar molt de sofriment inútil si acceptem amb calma que això de la "perfecció" ens ha fet molt mal, però que culturalment se'ns cola una altra vegada d'amagat per allò que ja hem vist abans de la redempció de les imatges de ser home i dona.

Des de la clau que és l'examen, Ignasi ens ha anat orientant en els temps desolats a poder seguir el Senyor, però és un home que sospita i sap que el qui adquireix destreses per orientar-se en aquesta "primera setmana" no ho té tot resolt perquè no pot continuar enganyant en aquesta vida tan estimada per Déu però "endimoniadament" complexa i tramposa.

5.2. SEGONA SETMANA 0 ÈPOCA: VIURE LA LLIBERTAT DE L'EVANGELI

Aquesta segona època suposa que ja ens trobem "avançats" en el seguiment, aquest avenç significa que ens hem ensinistrat en les coses anteriors, això no vol dir superar, perquè foragitar la desolació no implica que la realitat sigui desolada, tomem a insistir que el discerniment no és pura interioritat. Es tracta d'adonar-nos de la possibilitat d'enganys. Podem confondre les nostres pròpies valoracions, maneres d'estar a la vida, projectes, amb els de l'Evangelí o com si ens ho demanés l'Esperit.

És propi d'aquesta època que es poden produir consolacions falses. En l'etapa anterior Ignasi ens donava criteris per "canviar d'actitud contra la desolació" en aquest moment ens dóna criteris per orientar-nos en la consolació. Consolació falsa vol dir que podem sentir alegria i il·lusió per un tipus de projecte personal, comunitari o institucional i ser del "mal esperit", és a dir, que ens portin a la confusió assenyalada abans.

Aquest moment és el de l'autèntica llibertat de l'Esperit. Si tot el d'abans ha estat configurat per la Gratuïtat ara es tracta, des d'ella, d'arribar a la Llibertat de l'Evangelí, de no convertir la Bona Nova en llei, en aparell ideològic, en càrrega pesant o jou opressor. Ens trobarem amb una dificultat, i és que ara es tracta de discernir sobre aspectes "sants i bons", sobre valors i reaccions en elles mateixes evangèliques però que poden ser enganyoses. A Jesús, el temptador li va presentar unes temptacions tenint present l'objecte de la missió que era el Regne.

Ignasi parteix de quelcom inqüestionable i és que el do de l'Esperit és l'alegria i el goig, no la tristesa, ni la rigidesa, ni la tensió, ni el masoquisme, sinó que aquest do és Vida. Veurem com aquesta alegria i aquest goig, aquest viure l'evangelí com un àmbit de vida, de respir i de fraternitat solidària es pot perdre i per on es perd.

"la regla. La primera, és propi de Déu i dels seus àngels, en les seves mocions donar veritable alegria i goig espiritual, i treure tota tristesa i torbació que l'enemic suscita; del qual és propi militar contra aquesta alegria i consolació espiritual, proposant raons aparents, subtileteses i fal·làcies assídues."

5.2.1. Raons aparents, subtileteses i fal·làcies

Jesús en el sermó de la muntanya ens diu "que el vostre sí sigui un sí i que el vostre no sigui un no, tot el que vagi més enllà és cosa del Maligne". La transparència, la netedat, la sinceritat saneja els ambients i els fa evangèlics. Les mitges veritats, la doble intenció, jugar amb la capacitat emmascaradora del llenguatge enrareix els ambients.

Moltes vegades la gent senzilla no ens entén a molts cristians i cristianes perquè la nostra manera de parlar està carregada de moral superficial i subtileza: hem de procurar no escandalitzar els petits, "precisar" exactament el que volem dir, distingir bé. Normalment, ens costa expressar el que sentim, perquè sempre ens fa por infringir l'"ideal del model" que la comunitat, del tipus que sigui, demana de nosaltres.

Darrere de tot aquest enrareïment ens hem de preguntar cruament què amaguem o de què o qui ens defensem. En la tasca educativa és més fàcil dir a un alumne "marginal" que no val per a res o dir-ho a la seva mare, que no pas dir-ho a un alumne d'una altra classe social, llavors dir que "el teu fill no val per a res" s'ha de "guamir" amb informes, donar-hi moltes voltes, i sobretot no ofendre, perquè les ofenses a uns i als altres no ens porten les mateixes conseqüències. Aquest exemple és evident que es pot dur a altres camps del viure quotidià en els seus diversos àmbits.

El qui perd la capacitat de fer front als seus temors, de comunicar-se i de ser conscient del seu punt flac, s'instal·larà cada cop més en la fallàcia.

"3a regla. La tercera, amb causa, pot consolar l'ànima el bon àngel com el dolent per fins contraris: el bon àngel per profit de l'ànima, perquè creixi i pugi de bé a millor; i el mal àngel, al contrari, i d'ara endavant per portar-la a la seva malvada intenció i malícia."

Es tracta de sospitar d'entrada de tot projecte, de tota "moció" que es presenta com "evangèlica", en tots sentits, tant les decisions que em produeixen alegria i goig, com les valoracions precipitades de gent que són "l'evangeli en persona", sospitar de tot. Ignasi va ser un "mestre de la sospita", qualsevol realitat que se'm presenta com evangèlica pot ser tramposa i mentidera.

Tomant a la pregunta sobre quina antropologia teològica manegem, no podem oblidar que la realitat del pecat és aquí, i això suposa la capacitat d'engany que tenim els humans.

Aquesta sospita sistemàtica pot semblar bloquejant i paralitzant però no és així, Ignasi ens ajuda a elaborar la sospita.

"4a regla. La quarta, és propi de l'àngel dolent, que es transforma *en àngel de llum*, per entrar en l'ànima devota, és a dir, proposar pensaments bons i sants conforme a l'ànima justa, i després, a poc a poc, procura sortir-se amb la seva i portar l'ànima als seus enganys encoberts i a les seves perverses intencions."

5.2.2. Proposar coses bones a l'ànima i després portar-la cap a les perverses

Les intencions i els projectes "bons i sants" a la llarga poden portar a efectes perversos, poden portar a situacions i resultats diferents dels que es pretenia. D'això tots en sabem i molt, quantes coses bones a la llarga s'han convertit en dolentes.

Aquí ens trobem amb una forta crida a la llibertat, és quan copsem que el discerniment és posar i posar-nos en crisi, és garbellar, és pledejar, és estar atents i amb el llum encés.

En el següent criteri notem un moment clau d'aquesta crida a la llibertat: es tracta d'estar molt a l'aguait del que passa entre "l'entrada del que és bo i sant" i la "sortida cap al que és pervers".

"5a regla. La cinquena, hem de parar molta atenció al "discurs" dels pensaments; i si al començament, tant el mitjà com el fi són bons, inclinats a tot bé, és senyal del bon àngel; però si el discurs dels pensaments que proposa, acaba en alguna cosa dolenta, o que distreu, o menys bona que la que l'ànima tenia proposat de fer, o l'afebleix, o inquieta o contorba l'ànima, li treu la pau i la tranquil·litat i la quietud que tenia abans, és un senyal clar que procedeix del mal esperit, enemic del nostre profit i de la salut eterna."

Aquest moment és clau en els processos de discerniment perquè és allà on acostumem a perdre la llibertat. El que ens diu Ignasi és que parem atenció als processos. No es tracta de quedar-nos paralyzats quan sospitem, això és bloquejant. Precisament perquè no sabem si és del bon esperit o del mal esperit ens podem quedar quietes. No, no es tracta de paràlisi, es tracta de seguir la moció, perquè la moció és sobre coses santes i bones, del que es tracta és d'estar atents, com hem dit, al procés.

5.2.3. Discurs: si és principi, mitjà i fi

En la vida quotidiana ens trobem amb moltes situacions en les quals amb honestedat i d'una manera consoladora prenem una opció, com per exemple una vida de més austeritat, i aquesta opció es pren amb alegria perquè experimentem que l'Esperit ens la demana, és més, l'austeritat s'imposa en aquesta realitat que vivim com un valor profundament solidari; passa el temps i es comencen a generar dinàmiques de rigidesa, de tensió, de crítica amarga, de començar a mirar de reüll i a menysprear els no austers, es generen dinàmiques de "colar mosquits i empassar-se camells", perquè de maneres neuròtiques es colen petits detalls, però apareixen zones en les quals no entra el discerniment (en la vida quotidiana caiem en trampes d'aquest tipus, discussions sobre la pobresa que consisteixen a veure on comprem un duro més barat encara que hàgim d'anar a comprar-les amb cotxe, perquè això últim és "normal i natural").

Passa el temps (principi, mitjà i fi), i aquesta austeritat ens fa més evangèlics, més acollidors i solidaris, es comença a experimentar la quantitat de necessitats de les quals ens alliberem, tenim una mirada més neta sobre el món de l'exclusió i de la pobresa, ens sentim més lliures, per tant, més lleugers d'equipatge, llavors és l'Esperit el que ens demanava més austeritat, i en el cas anterior de la rigidesa, l'austeritat és una trampa del jo, que es presenta prepotent sota una espècie de bé perquè llavors és un jo que es mostra com "el pobre i auster", aleshores la llibertat consisteix a discernir amb lucidesa que l'esperit potser em demana una altra cosa, per exemple, no tanta austeritat i, en canvi, més acolliment malgrat que sigui "gastant més", aquest terreny és difícil perquè el fet més evangèlic pot ser trampós.

Fa falta ser adults (tenir subjecte, diu sant Ignasi) i coratge per discernir, el més còmode és deixar-se portar pels tòpics de moda, tenir por del que diran els del meu mateix grup o tèmer les pèrdues d'imatge, perquè cada grup, per molt cristià que sigui, estableix les pròpies pautes de funcionament que sempre estan amenaçades de convertir-se en "lleï".

Es poden experimentar crides a pregar més, per exemple, rebudes amb goig i com a necessitat de donar més qualitat al seguiment, passa el temps i es repeteix el procés anterior, puc guanyar en fluidesa evangèlica, en alegria, en capacitat de solidaritat i d'acolliment, aquesta oració és de l'Esperit de Jesús. Pot passar "de manera contrària", caure en la rigidesa, en la inflexibilitat, en la duresa, en la crítica als qui no pregunten... Llavors en un bon discerniment t'adones que l'esperit demana alguna cosa més "conforme a aquesta ànima" com podria ser l'austeritat.

Ignasi ens dóna un altre criteri que aclareix l'anterior:

"6a regla. La sisena, quan l'enemic de naturalesa humana sigui sentit i conegut per la seva cua serpentina i mala fi, a la qual indueix, ja que aprofita la persona que va ser temptada per ell, cal mirar en el discurs dels bons pensaments què li va proposar, i el seu principi, i com a poc a poc va procurar fer-la baixar de la suavitat i el goig espiritual en què estava, fins a portar-la a la seva intenció depravada; perquè, així, amb aquesta experiència, coneguda i notada, es guardi en endavant dels seus acostumats enganys."

Aquest criteri és clau: Es tracta de no perdre la memòria, de "prendre nota", d'entrar en una dinàmica fluida de llibertat. És el criteri que, d'alguna manera, recull tot el camí fet fins ara des de la clau de l'examen, canviar d'actitud contra la desolació, fer front als temors, comunicar, i la lucidesa sobre els punts febles desemboca en la capacitat de viure la llibertat de l'Evangeli en els processos de la vida quotidiana.

Discernir és un tarannà, no és un automatisme, no solament és una tècnica, és un procés que dura tota la vida, és desentranyar la mentida en que vivim des de la Bona Nova. Quan no es produeix el discerniment, es produeix el sotmetiment al propi jo, a la comunitat, a l'Església o a qualsevol institució. ("No hem rebut un Esperit d'esclaus per recaure en el temor.")

Es pot viure en règim de llei o en règim de gràcia i de llibertat, no es dóna mai un règim o un altre, estem en tots dos, però és clar que el discerniment ens porta cap al règim de gràcia. No podem oblidar que el sotmetiment no és solament un assumpte que afecta la superestructura eclesial, sinó que afecta el nostre propi jo sotmés al jo, afecta les nostres comunitats.

Ignasi ens dóna un últim criteri que ens deixa el discerniment obert a la capacitat de les persones i comunitats per copsar el pas de l'Esperit:

"7a regla. La setena, en els qui procedeixen de bé a millor, el bon àngel toca aquesta ànima dolçament, lleument i suau, com una gota d'aigua que entra en una esponja, i el mal toca agudament i amb soroll i inquietud, com quan una gota d'aigua cau sobre una pedra; i als qui procedeixen de mal en pitjor, els esmentats esperits toquen de manera contrària..."

5.2.4. La pau i l'estridència

Després de tot el procés anterior de discerniment fa falta finesa i sensibilitat per adonar-se quan la pau en la vida quotidiana, tant personal com comunitària, és una pau de "cementiri" o una pau que fa créixer.

Quan es va creixent en el seguiment i es nota una consolació que ens dinamitza, que porta a viure la vida amb alegria, se suposa tot l'anterior, sobretot la destresa a desemmascar enganys, quan els compromisos adquirits no es posen a cada moment en qüestió sinó que s'assumeixen en tota la seva complexitat, quan no es demana a la realitat ni als altres el que no poden donar, aquesta alegria i aquesta pau són de l'Esperit. És aleshores quan el "profeta" de torn que inquieta i força processos, que genera tensió i estridència, que projecta la seva rigidesa sobre tots i tot ha de discernir si és la "gota sobre la roca" de l'àngel dolent".

Per contra, quan una persona o una comunitat comença a instal·lar-se, a saber de tot, a caure en la rutina, quan tot és normal i natural, tal com ha de ser perquè sempre ha estat així. És aleshores quan el "profeta" de torn que inquieta, qüestiona, critica, pledeja, actua des del "bon àngel". No hi ha llei, es tracta d'olfacte, de sensibilitat.

6. CONCLUSIÓ

Hem fet un recorregut des d'uns apunts cristològics fins a referències molt concretes de la vida quotidiana. Es tractava de notar la potencialitat que tenen els criteris d'Ignasi per configurar un tarannà que des de l'Esperit de Jesús, i no de cap altre, viure en un temps desolat la llibertat de l'Evangeli.

Discernir què s'ha de posar en crisi i pledejar amb nosaltres mateixos i amb el que és "normal i natural", en la mesura que es configura un tarannà, la realitat s'obre i en aquests temps de tanta injustícia i falta de misericòrdia es capta que és possible viure la Bona Nova. És una trampa mortal creure que el seguiment és per moments en què tot "va bé". Discernir és seguir el Senyor en una cultura que ni és "nacional-catòlica" ni s'ha d'enyorar, aquest enyorament és molt present encara que no es formuli: una cultura i una societat que ens ajudés a ser cristians, que fes que la nostra pastoral funcioni, que ser creient fos rellevant...

Discernir és adonar-se que en altres èpoques "no hi havia més Déu", això gairebé és blasfem. L'Esperit és present i és possible escoltar-lo.

No cal recordar que el discerniment és do de l'Esperit a les Esglésies, no és patrimoni d'una espiritualitat concreta. Ignasi va ser un home de discemiment i un bon sistematitzador que va oferir la seva experiència a tothom.

En aquests temps, entre tots i totes ens hem d'ajudar a viure un seguiment esponjat, lliure, que transparenti que Jesús és *una bona nova*.

Les conclusions coherents amb aquest quadern no poden sortir d'ell: han de sortir de la vida quotidiana.